БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Серпухоуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз. пасьля поудня.
Адміністрацыя—зрана ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.

Рэдакцыя пакідае за сабой права папрауляць перасыланые рукапісы і карэспондэнцыі.

Цана асобн. нум. 15 К.

Надпіска: з дастаукай да дому у Мінску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвестак:
за верш пэтыту на 1-й стран. 1 рус
на апошняй—50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 26. Менск. Аўторак 23 красавіка 1918 г. Год I

„Беларускі конгрэс“.*)

(матэрыялы і дакумэнты).

Аднэй з арганізацыяу памагаушых Вялікай Радзе склікаць з'езд 5-15 сьнежня быу «Бѣлорусскій областной совѣтъ при всеросійскомъ совѣтѣ крестьянскихъдепутатовъ» у Петраградзе. Арганізацыя гэта злажылася у палавіне лістапада у Пецярбургу, калі большэвікі унеможлівілі дзеяльнасьць «Всеросійскаго крестьянск. совѣта». Члонкамі былі пераважна с.-р. —«формацыі 1917 году»—прэдстаунікі «крестьян-совѣтов» ад беларускіх губэрняу. Напрамак іх быу шчыро москвофільскі, калі б ні сказаць маскоускі. Яны адразу узялі пад падайзрэнне Вялікую Раду, каторай да свайго „нішчасьця“ бадай чы цікавіліся і схацелі адцягнуць палітычны цэнтр бліжэй да усходу. Дзеля таго з сярэдніны гэтай арганізацыі выплыла думка, каб змяніць мейсцо у якім Рада склікала з'езд,—замест Менску назначыць Рогачоу. Магіл. губ.

Каб дабіцца дазволу на з'езд «Областной совѣтъ» увайшоу нават у перагаворы з большэвіцкім урадам са Смольнаго.

Здаецца і нашто болі пэуная у орыентацыі і «лойяльная» да «ураду» арганізацыя але і яна выклікала трывогу сярод большэвікоу.

1 сьнежня з Пецярбургу у Менск паляцела «ваенная» дэпэша (падаем гэты, як і ніжэйшыя дакумэнты, каб лепі перадаць усю пекнасьць у копіях з а утэнтыкау бэз перэкладу):

«**Минск совдеп Ляндэру.**

Здѣсь члены стараго крестьянсовѣта задались цѣлью самоопредѣлить Бѣлоруссію, организовать бѣлорусскіе полки, разогнать Минскихъ большевиковъ объявивъ власть Рады. Крестьянсъѣздѣ мнѣ удалось организовать всѣхъ фронтовиковъ поэтому получился перевѣсъ нашу сторону(.) Нашим стараніем отклонена просьба бѣлоруссовъ получить разрѣшеніе организовать войска(.) Примите и вы всѣ мѣры парализовать созывъ съѣзда Рогачовѣ 5 декабря(.) 5150 Азаровъ».

Вялікай Радзе аднак удалося прыеднаць сабе і «Областной совѣт», каторы згадзіуся у канцы, што мейсцам з'езду павінен быць Менск—сэрцо Беларусі. Большэвіцкія перашкоды усе такі зрабілі, што тэрмін з'езду раздвоіуся: Рада разаслала позвы на 5 сьнежня а «Совѣт» на 15. У канцы была зломлена і гэта перашкода. Пастаноулено было іда 15 вясьці падгатоучую працу, а ад 15 пачаць афіцыяльную праuу з'езду. «Радіограмма» «Областного Совѣта» абвешчала:

Всѣмъ: крестьянсимъ совѣтамъ, земскимъ управамъ городовъ Минской, Могилевской, Витебской и Виленской губерній.—Образовавшійся въ Петроградѣ при Всероссійскомъ совѣтѣ крестьянскихъ депутатовъ, Бѣлорусскій областной комитетъ, въ который входятъ всѣ представители крестьянства Бѣлоруссіи на второмъ всероссійскомъ съѣздѣ крестьянъ, представители арміи флота члены Исполнительнаго Комитета, члены учредительнаго собранія отъ Бѣлоруссіи, обсудивъ положеніе Бѣлорусскаго края, призналъ, что Бѣлоруссіи угрожаетъ смертельная опасность раздѣла или подчиненія враждебнымъ государствамъ, потери завоеваній революціи, земли и воли комитетъ призываетъ васъ немедленно избрать своего представителя и послать его въ Минскъ на 15-го декабря с.г. на обще-бѣлорусскій съѣздъ, снабдивъ его мандатомъ, суточными и провизіей на семь дней. Въ порядкѣ дня: образованіе автономной Бѣлоруссіи и краевой власти, какъ единственный выходъ къ спасенію. Срочно нарочнымъ оповѣстите волостныя земства. Отказъ участвовать на обще-бѣлорусскомъ съѣздѣ будетъ сочтенъ какъ преступленіе противъ родины. Областной бѣлорусскій комитетъ Канчеръ, Коротькевичъ, Гольманъ, Колядко. Члены учредительнаго собр. Малыщецкій, Оношко, Шишаевъ № 5201».

Позвы на з'езд разасланыя Вялікай Радай і радзіограммы «Областнікоў» ні асталіся без „одгуку“ з боку большэвіцкіх уладау на мейсцох. «Одгукі“ гэтыя напрауляліся большэвіцкаму «цэнтру» у Менску.

Вось адзін такі,—тэлеграмма з Астрашыцкага Гарадку: ад 25/XI 917 г. „Минскъ Исполнительный Комитетъ совѣта крестьянскихъ депутатовъ при военно-революціонномъ комитетѣ. Бѣлоруская Рада созываетъ съѣздъ пятое декабря (.) Прошу распоряженія. Предсѣдатель Метлицкій». На тэлеграме рубрыка чырвоным алоукам: „В.— спѣшно! Т. Кривошеину“.

Адлі-ж таго: з'езд адбыуся! Ні глядзя на уселакія „меры» і «распараджэння» дэлегаты з'ехаліся, усе орыентацыі зліліся у аднэй беларускай орыентацыі і каб большэвікі былі цярплівейшымі яны-б дачакаліся куды большай ніспадзяванкі, чым памятная рэзалюцыя з'езду ад 17—18 сьнежня.

Але трывога за сваю будучыну пазбавіла іх цярплівасьці. З'езд, які бараніуся барыкадамі ад узброеных салдатау быу разагнаны. Два прэзыдзіумы яго узяты у астрог. З гэтаго поваду два «урады“,—Смольны Петраградскі і „Камэрчэскі»—Менскі абмеnяліся весткамі:

Смольны: «Примите записку!!! Минскъ Народн. Ком. Привѣтъ товарищамъ. Къ намъ пріѣхали лѣвые бѣлоруссы и ходатайствуютъ объ освобожденіи лѣвыхъ съѣздовиковъ Бѣлоруссіи членовъ Бѣлорусскаго Областного Комитета. Одновременно получили мы телеграмму отъ бѣлорусскихъ воиновъ объ освобожденіи арестованныхъ (.) Прошу васъ сообщить о возможоости освобожденія по крайней мѣрѣ лѣвыхъ (,—) ихъ фамиліи могу вамъ сообщить (.) Сталинъ Жду отвѣта“.

«Камэрчэскі» (адказ): «Привѣтъ товарищу Сталину. Отвѣчаю (:) причины ареста вамъ вѣроятно извѣстны; они призна вая общероссійскую власть совѣта народныхъ камиссаровъ категорічески отказались признать совѣтъ народныхъ комиссаровъ западной области (и) фронта какъ во время переговоровъ до съѣзда такъ и на самомъ съѣздѣ. Была вынесена резолюція, что единственной властью въ краѣ считаютъ Бѣлорусскій Совѣтъ (.) На предложеніе присоединиться къ мѣстному Совѣту Народн. Комисс. хотя-бы делегированіемъ своихъ представителей делегаты бѣлоруссы отвѣтили отрицательно (.) О выясненіи всѣхъ условій и разсмотрѣніи дѣла арестованныхъ. какъ лѣвыхъ такъ правыхъ членов съѣзда мы примемъ зависящія отъ насъ мѣры (и) если возможно (къ) освобожденію ихъ (.) О ходѣ дѣлъ мы немедленно будемъ доводить до вашего свѣдѣнія (.) Все будетъ передано совѣту Народ. Комис. западной области и фронта и ваши предложенія будутъ немедленно разсмотрѣны имъ. Все что могу вамъ пока отвѣтить».

«Дзело» было зроблянo. „Меры“ паузяты. «Трыумфатары» паведамляючы аб гэтым публіку пакеплівалі: (Большэвіцкая „Polska Prawda“ № 38, 19.XII (1.I) 1917 г.) „*Беларуская Рэспубліка*“. Учора ноччу скончыуся беларускі з'езд арганізованы беларускімі нацыяналістамі, якія хаваюцца за социялістычныя лезунгі. Дзеля апазіцыйнаго і рэволюцыйнаго становішча занятаго беларускімі селянамі высланцы кн. Радзівілавай і п. Скірмунта ні маглі правясьці рэзалюцыі супраціунай ідэалам Расійскай Рэвалюцыі. Тагды ні ставячы на галасы такога важнаго пытання як нізалежнасьць, гэтыя паны здаволіліся урачыстым абвяшчэннем „Нізалежнай Беларускай Рэспублікі“ ні гледзючы на энэргічныя пратэсты з'езду пасьля чаго абвесьцілі з'езд зачыненым. З узгляду на правакацыйнае становішчо якое паузяу прэзыдыум і заклік скінуць «самазванскую» Раду Народных Камісарау Заходняго округу і фронту, прэдстаунік Народнай Улады папрасіу беларускіх «міністрау» да раней прыгатаванаго для іх... палацу!

Ні абыйшлося і без гумарыстыкі. Паны „міністры“ гуляючы у «перапелачку» стараліся схавацца паміж учасьнікамі З'езду, што змусіло вайсковую каманду іх шукаць і зацягнуло гульню да самай раніцы».

Але вяселасьць „Народных Комиссаров“ узмацняла гнеу беларускаго народу. Дэлегаты паусюдах развозілі пратэст праціу гвалтаунікау. Гэта змусіла «Народных Камиссаров» выступіць з паясьненнем. Праудзівасьць „паясьнення“ аднае вартасьці с праудзівасьцю заметкі у «Prawdzie». Стыль і аргумэнты робяць яго ні вартым для друку, прынамсі цяпер.

Вось жменька дакумэнтальных даных аб той цяжкай дарозе па якой Беларусь ішла к аб'еднанню. Хай пазнаюць іх сучаснікі і проймуцца болям за Бацькаушчыну, хай ведаюць патомкі - ні судзяць што па ціху ішла справа.

Н—і.

*) Гл. № 25

Скрыпты шовіністы.

«Расійская фэдэрацыя» дзякаваць Богу наладжываецца.

То-ест ні ў тым наладжываецца, што заводзіцца парадак, безпэчнасьць мення і жыцця прыватных асобаў павялічываецца, «рэспублікі» даходзяць да чагось аднаго—апрача ніпарадку,—фэдэральныя законы выпрабляюцца,—да гэтаго іщчэ ні прышло.

І бадай чы прыйдзе.

«Фэдэрацыя» наладжываецца з другога боку. Інтэнсыўна ідзець падзел на асобныя дробныя арганізмы. «Комуны», рэспублікі і нават «фэдэрацыі» растуць як у лесе грыбы пасьля дажджу.

Часам бывая, што такі «арганізм» выскачыць саўсім ніспадзевана, без усякай тэорыі, як скула на шыі, часам яго вынік папераджаецца праэктам. До, чы пасьля падзелу, а тэорыя, праэкт, адняк канечне бываюць.

Бо у слаўным маскоўскім царстве без гэтаго ні можна. Там што ні таварыш, то і пражэктар, што ні кароўніца, то і міністр прасьветы альбо апекі.

Можна спадзевацца, што у хуткім часе мы будзем ашчасьліўлены «гражданствам» у такім новым арганізме. У Пецербурска-Петраградскай коммуне радзіуся плян «Сѣверо-западной рэспублікі». Усе што на захад ад Волгі і Камы, мае зрабіцца коммуністычным. Нам ні ведамы пакуль што абшар, жывы і мёртвы інвэнтар новай Аркадзіі, алеж трэба спадзявацца і на сваё шчасьцце. Тым болей, што таварыш Троцкі даўно усё бачыў наперад і здолаў угаварыць немцаў на мірнай конфэрэнцыі, што тут спаконвечная праўдзівая Вялікаросія.—Каму-ж лепі ведаць аб гэтым як ні ему каторы родам з Слуцкіх Бронштэйнаў!

З другога боку, у Смален-

ку, на гэтай беларускай шыі, ачынае сьвярбець і гатова з'яіцца скула. Тамака стараюцца Комиссары Западной Области фронта», якія німа ...ага уцяклі з Менску. ...езд «совдепов» яны падалі праэкт аб «Западной Коммунѣ» каторую маюць ўходзіць Менкая, Магілёўская, Віцебская і Смаленская губ. Падзел на губэрні касуецца, усё будзе— адна камуна. Правіць з'езд «саветаў», а у перарыў паміж з'ездамі «Совѣт Народных Комиссаров Зап. Комм. Мы пэўны, што у новым «целе» «советам» будзе добра жыць, а аднаму «ой-ёй як паможа пекны праэкт. І Смалянам будзе добра, і Віцеблянам добра, і Магілёўцам і Мінчукам...

Нам шкода толькі, што Віленцы і Гродзенцы ні ўлуганы у Комуну. Яны-ж такі зусім ніведаюць «совдеповскай» слодычы...

Ну, але дзякаваць трэба т. т. Ландэра і Мяснікова, Рэзаўскаго і Вашкевіча,—яны ж такі стараюцца: робяць што могуць.

І іпчэ адзін раз запытацца у нашых фэдэралістаў, беларусаў з Рязані і другой масковіі чаму яны туды ні едуць, а сідзяць тутака каля земскаго і другіх пірагоў? Тамака так патрэбны іх творчыя сілы... Праўдзівыя «саботажнікі».

А. Новадворскі.

Агульныя весткі.

На каўказскім фронце туркі занялі Бэшкале і Дэір. Ваннскі вілайэт і Баязэтскі санджак зноў у турэцкіх руках. Туркі занялі так сама і Каракалісе.

— Ад 20 г. м. паведамляюць з Бэрліну, аб усьпешным ходзе падпіскі на 8-ю ваенную пажычку. Сума зробленай падпіскі выносіць 14.550 мільенаў мрк. Есьць надзея на павялічэнне іпчэ гэтай сумы, бо рок для дробных падпісак а так сама палявых канчаецца толькі 18 мая 1918 г.

— З Вены ад 18 г. м. паведаляюць, што барон Бурыян, новы міністр загранічн. справаў, мае у хуткім часе выехаць у Нямеччыну, для прэдстаўлення імпэратару і аддання візыты канцлеру.

— З Цюрыху паведамляюць ад 17 г. м. што немцы пачалі бомбардыроўку фартэцыі Туль. Першыя французскія ліні ад Нансі да Бэльфору абстрэліваюцца немцамі у працягу ужо 2 тыдняў.

—W. T. B. паведамляе з Бэрліну ад 19 г. м. што паводлуг данясеняў кэрэспандэнтаў з французскаго фронту, нямецкі абстрэл, каторы кіраваўся да гэтаго часу толькі на ж. д. пуці каля Амьену, цяпер скіраваны і на фабрычныя прадмесьце гораду. Шмат работнікаў зьбіта і пакалечана.

— Ад 18 г. м. паведамляюць з Базэлю, што глаўнакамандуючы ангельскай тэррытарыяльнай арміяй выдаў распараджэнне аб пераводзе усёй арміі у Францыю. Подабна, што італьянскае войско з Салонікскаго фронту неравезено на італьянслі фронт. «Daily Tel.» піша: «сытуацыя на нашым фронце надта трудная і трэба лічыцца з магчымасьцю каташтрофы».

Гэнэрал Фош прыбыў на поле бітвы каля Армантьер.

— БЭРН 18/IV. «Temps» паведамляе з Лізбоны: у г. Опорто паліцыя знайшла вялікі склад гранатаў, набояў і стрэльб; 30 афіцэраў; падафіцэраў мейсцоваго гарнізону, падазроных ў проціурадовых спісках, арыштовано.

З Украіны.

Кіеу У. Т. А. ад 17 даносіць, што Украінская Цэнтральная Рада разглядзеушы справу далучэння Румыніяй да сябе Бэсарабіі прызнала, што: «Украінская Народная Рэспубліка ні прызнае пастаноулення аб прылучэнні Бэсарабіі да Румынскаго каралеуства, бо гэта ні адказуе вольнаму голасу усіх насяляючых Бэсарабію народау». Пастаноулена каб Урад падау пратэст проці прылучэння румынскаму ураду і дзержавам чацьвернаго зьвязку.

КІЕУ 18/IV. Рада міністрау Украінскай Народнай Рэспублікі на заседанні сваем 17/IV у справе міру з Расіяй пастанавіла:

Урад Украінскі згаджаецца вясьці з народнымі камісарамі Расіі перагаворы аб замірэнні з Украінай. Перагаворы маюць вясьціся у адным с павятовых гарадоу Курскай губ.

У Маскву з гэтай пастановай выехау пасланец.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

У цэнтральным складзе упраулення дарожных работ пры X арміі распрадаюць усе свае дабро. Яго многа—больш, чым на 500000 р. З гэтых грошэй выплачываюць пэнсыі і ліквідацыйныя служачым і рабочым. Толькі дзеля нейкай прычыны забываюць плаціць рабочым самога складу. Ні шкодзіло-б Гарадзкой Управе выясніць гэто дзіво, бо то-ж да яе цяпер належыць гэты склад, на каторы нешта ківаюць і пальцамі, і галовамі нат такія арганізацыі, як Лесострой, Стройзап, Земсаюз, Согор і інш.,—а іх, самі ведаеце, абы чым ні задзівіш: «відывалі віды».

Жалезнадарожныя служачыя ст. Менск Л. Р. ж. д., як машыністы, качэгары, слесары, рабочыя дэпо і усе іншыя, злучыушыся у хаурус, закупілі у селян Слуцкаго павету з дазволу гэрманскай улады 1000 п. жыта і сало. Прадукты гэтыя прыбудуць у Менск у сераду 24 кр.

Мука жытняя абойдзецца рубл. 26 за пуд, а сало каля 4-х р. рубл. за фунт.

Трэба толькі цешыцца і павіншаваць жалезнадарожнікау за іх дружную, разумную і умелую арганізацыю.

Ну, а нашым гарадзкім харчовым дзеячом—прыходзіцца толькі аблізывацца, калі, разумеецца, іх хоць крыху абходзюць інтарэсы мейсцовых жыхароу. З іх гарачых прамоу—агню ні распаліш, а с папяровых праэктау—бліна ні сьпячэш.

Табліцы апцэначкаму збору (20% с чыстаго даходу нірухомасьцяу) гарадзкая управа скончыла. Астаецца выбраць пяць шчотчыкау—па ліку участкау дзеля праверкі на мейсцох даходнасьці 600 новых забудаванняу, якія за апошні год вырасьлі, і тады ужо можна будзе разаслаць налаговыя лісты дамауласьнікам.

Есьць праэкт завесьці іпчэ адзін налог—гарадзкі пада ходны.

У касе Гарадзкой Управы ош ні дзень было гатоукі сяго сто рублеу. З нідауна атрыманых ад гарадзкога харчоваго камітэту 200000 рубл.—пасьля выплаты рожных асыгновак—нічога ні асталося. Гарадзкая управа зноу мае пажывіцца каля харчоваго камітэту.

Чаму не: карову што дня доюць, толькі уся штука у тым, што карову што дня і харчуюць...

Выдача пропускоу жалезнадарожнікам Л.-Р. д. ад серады —устрымана. Тлумачыцца гэта тым, што вялікае зразу паменшэнне ліку служачых можа зашкодзіць жалезн.-дарожн. справе.

Польскі бежанскі камітэт спешна робіць спіскі бежанцоу с Польшчы.

Спіскі гэтыя па зацьвярджэнні гэрманскай уладай будуць прэдстауляны у бюро варшаускай урадовай бежанскай камісыі, якая хутка пачне сваю працу у Менску і будзе рабіць спраукі па спісках у Польшчы.

У гарадзкім тэатры гэтымі днямі маюць паказываць «весну въ Бѣлоруссіи... не картину, а дѣйствительность—бытъ», як пішуць рэклямкі, расклеяныя па вуліцах.

Цікауна, хто гэта тут—у Менску—у сэрцы Беларусі—будзе *прэдстауляць* у тэатры беларусау? Бо што там ні воднаго праудзіваго беларуса німа,—відаць з рэклямак пісаных па расійску і нат па польску, але ні аднэй па беларуску, чаго пэуна ні адзін, шануючы сябе беларус, ні пазволіу бы.

Кінце беларусы «черезъ ѣ» забауляцца у беларусау! Чы ж вы ні разумеіце, што гэта брыда?

У нідауна ізноу аткрытай Амбуляторыі «Менскай проціcухотнічай Лігі» для слабагрудных і сухотнікау за апошні месяц зьвярнулося 753 хворых. У 60-ці чалавек найдзяны сухоты.

Курсы беларусознауства.

Аўторак 23 красавіка.

Язэп Варонка. *Беларусь і яе суседзі.*

Серада 24 крас.

Язэп Лёсік. *Гісторыя Вялікаго Князьства Літоускаго.*

Пачатак лекцыі у 7 гадз. веч.

Афіцыяльнае павядамленне нямецкаго вярхоунаго камандавання за 22 красавіка 1918 року.

ЗАХАД: На палех бітвы месцовыя пяхотныя прэдпрыемства. Прабавання ніпрыяцеля перайсьці канал Ля—Вассэ, паўночна—захадней Бетэн зломаны нашым агнем. Паўночней Альбэрта мы забралі ў палон 88 ангельцаў, з іх 2 афіцэры і захапілі 22 мінаметы і некалькі кулямётаў. Артылерыйскія бае ажыўляліся толькі ў німногіх мейсцах. На астальным фронці сярэдняя баевая дзейнасьць. На пойдня. Заход ад Альткірха мы, разьведваючы, захапілі палонных.

З іншых тэатраў вайны ніякай навіны.

Першы Генэрал-кватэрмэйстар **фон-Людэндорф.**

Зямельныя Камітэты у Пінскім, Мазырскім і Рэчыцкім паветах — «украінізуюцца»: з вялікіх дворных абшарау земляуласьніку пакідаюць працоуную норму 7—10 дзесяцін—і то за выкуп; рэшту зямлі рэжуць для селян, назначаючы ні менш аднэй дзесяціны на душу. Апэрацыю гэту робюць валасныя камітэты, каторыя загадываюць цэлым сваім раіонам, а на мейсцох —вайсковыя камісыі.

Прыехаушыя с Палесся выбарныя на Губ. Зем. Сабранні маніліся падняць справу а захапе часткі Беларусі Украінай, але, як вядома, ні удалося.

Жалезнадарожныя служачыя атрымалі весткі ат савета нанародных камісарау з Масквы, каторыя абяцуюць жалезнадарожнікам, прыехаушым у Расію—даць службу, выплаціць заштатную пэнсію, вычатныя грошы і т. д.

Разумецца, абецанка-цацанка... хоць часам і памагае...

Сьвядэцтвы на прывоз прадуктау на трохмесячны запас шмат бяруць ат штатгауптмана землялробы, земляуласьнікі і арэндары. Прадукты гэты можна прывозіць толькі яя для сябе і для свайго сямейства, ні прадаючы на старану і нікарыстаючы з бонау, аб чым цяпер трэба зрабіць заяву у банавое бюро.

Запасы прадуктау маюць права трымаць для сябе і жалезнадарожныя служачыя, аб чым так сама трэба мець сьвядэцтва ад станцыйнаго нямецкаго камэнданта.

ПАПРАУКА.

У номэру 24 за 20 красавіка прапушчаны адзін радок у пачатку артыкула А. Данілевіча „Эканамічны стан Гэрманіі". Пачынаецца артыкул гэтак; «У 1913 г. у Гэрманію увозілося», а далей як надруковано.

Рэдактар **А. Прушынскі.**

Выдавецтво **Т-во «Заранка».**

Друкарня Я. А. Грынблята.